

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Model

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

SUBIECTUL I **(30 de puncte)**

A. Scrieți pe foaia de examen litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre enunțurile de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

1. În situația în care demonstrația este logic corectă, procesul de demonstrare va trebui să fie format numai din raționamente:

- a. inductive valide b. deductive tari c. inductive tari d. deductive valide

2. Raționamentul a cărui concluzie nu spune mai mult decât premisele din care a fost obținută se numește:

- a. raționament inductiv incomplet c. raționament deductiv
b. analogie d. raționament inductiv prin simplă enumerare

3. Între termenii *constănțean* și *elev* se stabilește un raport logic de:

- a. identitate c. încrucișare
b. ordonare d. contrarietate

4. Cuantorul propoziției „Nicio depășire a termenului limită nu este acceptată” este:

- a. „nicio depășire” c. „nicio depășire a termenului”
b. „nicio” d. „nicio depășire a termenului limită”

5. În structura unei clasificări **nu** putem regăsi:

- a. procesul de clasificare b. elementele clasificării c. clasele d. criteriul clasificării

6. Din punct de vedere intensional, termenul *nevăzător* este:

- a. negativ, concret b. nevid, general c. colectiv, vag d. relativ, compus

7. Se caracterizează prin probabilitate și caracter amplificator concluzia:

- a. unei inducții complete c. unui silogism valid
b. unei inducții incomplete d. unei conversiuni valide

8. În cazul inducției complete putem concluziona că întreaga clasă de obiecte posedă o anumită proprietate dacă:

- a. majoritatea obiectelor posedă respectiva proprietate
b. un număr mare de obiecte posedă respectiva proprietate
c. câteva obiecte posedă respectiva proprietate
d. fiecare obiect posedă respectiva proprietate

9. Termenul *trandafir*, comparativ cu termenul *floare*, are:

- a. intensiunea mai mare, dar extensiunea egală
b. intensiunea mai mare, dar extensiunea mai mică
c. intensiunea mai mică, dar extensiunea mai mare
d. intensiunea mai mică, dar extensiunea egală

10. Propoziția „Orice persoană își dorește să fie împlinită.” este:

- a. particulară afirmativă c. particular afirmativă
b. universal negativă d. universal afirmativă

20 de puncte

B. Se consideră termenii M, N, O, P și Q astfel încât termenii M și N sunt în raport de contrarietate, termenul O este gen față de termenii M și N; termenul P este în raport de încrucișare cu termenul O, fiind, totodată, un termen subordonat față de termenul Q, care, la rândul său, este intersectat cu termenul O, dar în opoziție cu termenii M și N.

1. Reprezentați, prin metoda diagramelor Euler, pe o diagramă comună, raporturile logice dintre cei cinci termeni. **2 puncte**

2. Stabiliți, pe baza raporturilor existente între termenii M, N, O, P și Q, care dintre următoarele propoziții sunt adevărate și care sunt false (notați propozițiile adevărate cu litera **A**, iar propozițiile false cu litera **F**):

a) Unii O sunt M.	c) Niciun Q nu este O.	e) Niciun M nu este N.	g) Unii O nu sunt P.
b) Toți N sunt P.	d) Toți P sunt Q.	f) Toți N sunt Q.	h) Unii N nu sunt O.
- 8 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Se dau următoarele propoziții:

1. *Toate sportivele cu rezultate bune la olimpiadă sunt persoane motivate.*
2. *Unele tratate nefilosofice ale lui Aristotel sunt traduse integral în limba română.*
3. *Nicio guvernare militară nu este favorabilă libertății presei.*
4. *Unele articole din revista de psihologie nu sunt articole despre inteligența emoțională.*

A. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, subalterna propoziției 1, subcontrara propoziției 2, contrara propoziției 3 și contradictoria propoziției 4. **8 puncte**

B. Aplicați explicit operațiile de conversiune și obversiune, pentru a deriva conversa și obversa corecte ale fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2, atât în limbaj formal, cât și în limbaj natural. **8 puncte**

C. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, supraalterna conversei contradictoriei propoziției 3, respectiv, conversa supraalternei propoziției 4. **6 puncte**

D. Doi elevi, X și Y, opinează astfel:

X: *Dacă toate cărțile recomandate de școală sunt lecturi indispensabile educației, atunci unele lecturi indispensabile educației sunt cărți recomandate de școală.*

Y: *Toate romanele polițiste sunt lecturi palpitante, deoarece toate lecturile palpitante sunt romane polițiste.*

Pornind de la această situație:

a) scrieți, în limbaj formal, opiniile celor doi elevi;	4 puncte
b) precizați corectitudinea/incorectitudinea logică a raționamentelor formalizate;	2 puncte
c) explicați corectitudinea/incorectitudinea logică a raționamentului elevului Y.	2 puncte

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A. Se consideră următoarele două moduri silogistice: oao-3, eee-4.

1. Scrieți schema de inferență corespunzătoare fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date și construiți, în limbaj natural, un silogism care să corespundă uneia dintre cele două scheme de inferență. **8 puncte**

2. Verificați explicit, prin metoda diagramelor Venn, validitatea fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date, precizând totodată decizia la care ați ajuns. **6 puncte**

B. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, un silogism valid, prin care să justificați propoziția „*Niciun elev conștiincios nu este nepregătit pentru examene*”. **6 puncte**

C. Se consideră următorul silogism: *Unele comportamente acceptate social sunt empaticе, deoarece unele manifestări empaticе sunt dezirabile moral, iar toate comportamentele dezirabile moral sunt acceptate social.*

Pornind de la silogismul dat, stabiliți care dintre următoarele propoziții sunt adevărate și care sunt false (notați propozițiile adevărate cu litera **A**, iar propozițiile false cu litera **F**):

1. *Termenul minor este nedistribuit în premisă.*
 2. *Subiectul logic al concluziei este reprezentat de termenul „empatic”.*
 3. *Concluzia silogismului este o propoziție universală afirmativă.*
 4. *Predicatul logic al concluziei este nedistribuit în concluzie.*
- 4 puncte**

D. Se consideră următoarea definiție:

Filosofia este disciplina care studiază concepțiile filosofice.

1. Menționați o regulă de corectitudine pe care o încalcă definiția dată. **2 puncte**
2. Precizați o altă regulă de corectitudine a definirii, diferită de regula identificată la punctul 1. și construiți o definiție care să o încalce, având ca definit termenul „filosofie”. **4 puncte**

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. d)

Logică, argumentare și comunicare
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Model

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.**
- **Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.**
- **Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.**

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. câte 2 puncte pentru fiecare răspuns corect, astfel:

1-d, 2-c, 3-c, 4-b, 5-a, 6-a, 7-b, 8-d, 9-b, 10-d

10x2p=20 de puncte

B.

1. reprezentarea corectă, prin metoda diagramelor Euler, pe o diagramă comună, a raporturilor logice dintre cei cinci termeni **2 puncte**

2. câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect, astfel:

a-A, b-F, c-F, d-A, e-A, f-F, g-A, h-F

8x1p=8 puncte

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

A. - câte 1 punct pentru construirea, în limbaj formal, a subalternei propoziției 1 (SiP), a subcontrarei propoziției 2 (SoP), a contrarei propoziției 3 (SaP) și a contradictoriei propoziției 4 (SaP)

4x1p=4 puncte

- câte 1 punct pentru construirea, în limbaj natural, a subalternei propoziției 1, a subcontrarei propoziției 2, a contrarei propoziției 3 și a contradictoriei propoziției 4

4x1p=4 puncte

B. - câte 1 punct pentru aplicarea explicită a operațiilor de conversiune și obversiune, pentru a deriva conversa și obversa corecte ale fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2, în limbaj formal

(2x2)x1p=4 puncte

- câte 1 punct pentru derivarea, în limbaj natural, a conversei fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2

2x1p=2 puncte

- câte 1 punct pentru derivarea, în limbaj natural, a obversei fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2

2x1p=2 puncte

C. - câte 1 punct pentru construirea, în limbaj formal, a supraalternei conversei contradictoriei propoziției 3 (PaS), respectiv, a conversei supraalternei 4 (PeS/PoS)

2x1p=2 puncte

- câte 2 puncte pentru construirea, în limbaj natural, a supraalternei conversei contradictoriei propoziției 3, respectiv, a conversei supraalternei propoziției 4

2x2p=4 puncte

D.

a) câte 2 puncte pentru scrierea, în limbaj formal, a fiecăreia dintre opiniile celor doi elevi

(X: SaP→PiS; Y: SaP→PaS)

2x2p=4 puncte

b) câte 1 punct pentru precizarea corectitudinii/incorectitudinii logice a fiecăreia dintre cele două raționamente formalizate: X – conversiune validă/raționament corect; Y – conversiune nevalidă/raționament incorect)

2x1p=2 puncte

c) explicarea corectitudinii/incorectitudinii logice a raționamentului elevului Y (de exemplu, în cazul Y, de conversiune nevalidă, se încalcă legea distribuirii termenilor, astfel: termenul P apare distribuit în concluzie, dar nu este distribuit în premisă)

2 puncte

Notă: În situația în care candidatul explică incorectitudinea logică a raționamentului elevului Y prin precizarea doar a legii distribuirii termenilor, fără a indica modul în care a fost încălcată legea se acordă 1 punct din cele 2 posibile.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A.

1. - câte 2 puncte pentru scrierea schemei de inferență corespunzătoare fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date, astfel:

MoP PeM

MaS MeS

SoP SeP

2x2p=4 puncte

- construirea, în limbaj natural, a unui silogism care să corespundă oricăreia dintre cele două scheme de inferență **4 puncte**

2. - câte 2 puncte pentru reprezentarea grafică, prin intermediul diagramelor Venn, a fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date **2x2p=4 puncte**

- câte 1 punct pentru precizarea deciziei privind validitatea fiecărui mod silogistic reprezentat grafic: oao-3 - mod silogistic valid, eee-4 - mod silogistic nevalid **2x1p=2 puncte**

Notă: Punctajul se acordă numai în situația în care decizia privind validitatea fiecărui mod silogistic rezultă din reprezentarea grafică a acestuia.

B. - construirea, în limbaj formal, a silogismului valid care să justifice propoziția dată **3 puncte**

- construirea, în limbaj natural, a silogismului valid care să justifice propoziția dată **3 puncte**

C. câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1-A, 2-F, 3-F, 4-A **4x1p=4 puncte**

D.

1. menționarea oricărei reguli de corectitudine pe care o încalcă definiția dată **2 puncte**

2. - precizarea oricărei alte reguli de corectitudine a definirii, diferită de regula de la punctul 1. **2 puncte**

- construirea definiției cerute, având ca definit termenul „filosofie” **2 puncte**